

YTTRAN DEN

AF

TRÄARBETAREFÖRBUNDETS I SVERIGE STOCKHOLMSAFDELNINGAR M. FL.

ÖFVER

NYA ARBETAREFÖRSÄKRINGSKOMITÉNS FÖRSLAG

TILL

LAG ANGÅENDE FÖRSÄKRING FÖR BEREDANDE AF PENSION

VID VARAKTIG OFÖRMÅGA TILL ARBETE.

STOCKHOLM
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI
1895.

Till Kongl. Kommerskollegium.

Nya arbetareförsäkringskomiténs förslag till pensionslag för de arbetande klasserna har af Träarbetareförbundets i Sverige Stockholmsafdelningar behandlats på trenne möten, därvid antagits nedanstående utlåtande, uti hvilket äfven Träarbetareförbundets andra kongress, bestående af ombud för Sveriges samtliga träarbetareföreningar, instämt.

Nutidens produktionssätt och de däraf stegrade yrkesfarorna äro förhållanden, som i hög grad bidragit till, att arbetareklassen under senare tiden framskjutit skyddslagstiftningsfrågan på dagordningen uti alla civiliserade kulturländer och att den ock väntar frågans snara lösning uti sådan form, att den verkligen kan blifva till något egentligt gagn för arbetareklassen.

De lagar, som här i landet hittills blifvit antagna, och de, som genom Kongl. komitéer blifvit utarbetade, äro af så liten och ringa betydelse, att de för arbetareklassen äro till ringa eller ingen nytta, och helt naturligt är, att så kommer att blifva, till dess arbetareklassen själf får rätt att deltaga uti stiftandet af dessa lagar.

Då en försäkringsreform genomföres, bör den väl vara under en sådan form, att den dels träffar alla dem, som äro i behof däraf, dels så att den kan gifva en möjlig utkomst för invaliden, men sådant synes ej vara vederbörandes mening med 1893 års komitéförslag.

Däremot upptagas endast de, som äro anställda hos arbetsgifvare mot aflöning, d. v. s. att arbetsaftalet eller sysselsättningens beskaffenhet är af mera fast eller stadigvarande natur; sålunda, enligt komiténs förslag, skulle endast omkring 704,000 personer från början blifva inbegripna häri, hvilket antal sedan skulle stiga till 857,000, således omkring 15 procent af befolkningen eller ungefär en fjärdedel mot hvad som bort i förslaget upptagas, försåvidt det skulle träffa alla arbetare och med dem jämförliga personer, som häraf vore i behof, såsom mindre jordbrukare, torpare, lägenhetsinnehafvare och de många inom industrien varande själförsörjare samt den stora massan af daglönare, som måste söka sin utkomst den ena dagen här och den andra dagen där.

Dessa skulle ock i betydlig grad ökas, ty om arbetsgifvarne skola betala för sina arbetare, så blifver en helt naturlig följd däraf, att en

allt större inskränkning uti den lefvande arbetskraften göres och maskinen, så vidt möjligt, ersätter densamma, eller ock, att hvarje arbetsaftal inskränkes till mindre än en vecka.

Med uti försäkringsplikten böra sålunda, enligt vår mening, inbegripas *alla* arbetare och med dem jämförliga personer intill en viss inkomstgräns, t. ex. 1,600 à 1,800 kronor. Detta skulle naturligtvis förändra hela pensionsafgiftssystemet och detta med rätta. Låt pensionsafgifterna ingå till staten på den allmänna bevillningens väg, dock så, att arbetsgifvarne måtte ansvara för de hos dem anställda arbetarnes afgifters erläggande.

Däremot torde det väl icke vara rimligt, att endast arbetare och arbetsgifvare som sådana ensamma skulle bära försäkringen utan något vidare från öfriga samhällsmedlemmar. Enligt komiténs beräkningar skulle de 704,000 och framdeles 857,000 personerna, som upptagas uti försäkringsplikten, årligen erlægga 5,867,000 kronor och lika mycket erläggas från arbetsgifvarne, hvilket sammanlagdt gör 11,734,000 kronor. Och skulle fattigvårdssumman årligen minskas med 3,600,000 eller omkring 40 procent. Uti utgörandet af de öfriga 60 procenten till fattigvårdstungan skulle ändock såväl de försäkrade arbetarne, hvilka genom pensionsafgiftens erläggande betalt till sin fattigvård, om de komma i åtnjutande af någon, som arbetsgifvarne få betala härtill två gånger, men det skulle helt naturligt minska bevillningen för våra stora jordägare, som utarrendera sina egendomar, ämbetsmannen och förmögenhetspersoner i öfrigt, som ej drifva rörelse med försäkringspliktigt anställda arbetare.

Alltså: till denna stora pensionsfrågas lösning må vi anse det vara hela samhällets plikt att bidraga på den allmänna bevillningens väg.

Komitén säger, att »detta skulle vara ett allt för stort medgifvande åt socialismen». Men den vägen måste det allt gå, för att förr eller senare erhålla en pensionslag, och må man ej tro, att arbetsgifvareklassen på andra vilkor går in på en försäkringsplikt, som man sangviniskt nog vill pålägga dem, för så vidt ej hela bördan under en eller annan form vältras öfver på arbetarne.

I fråga om gränsen för pensionsberättigande utan inträdd invaliditet i vanlig mening, torde böra framhållas orimligheten af att sätta denna gräns till uppnådda 70 års ålder. Komitén synes stödja sig på beräkningar, hvilka skulle visa, att 62½ procent af de försäkringspliktige uppnår och öfverskrider 70 år, men dessa beräkningars trovärdighet måste i det längsta betvivlas.

1884 års komiténs undersökningar visa nämligen, att för samtliga civilståndsgrupper medelåldern var 29 år. Detta torde visa, att åldersgränsen bör ställas till högst uppnådda 60 år, för såvidt pensionen skall träffa en lefvande ålderdomsinvalid. Rätt till pensions erhållande

för de uti statens och kommunens tjänst anstälde inträder nu vid 60 à 65 år.

Och huru olika ställer det sig icke för industriarbetaren emot tjänstemannen! Komiténs förslag om pensions utblifvande vid uppsåtligt försorsakad invaliditet torde tåla vid åtskillig jämkning. Många personer kunde eljest på ganska lösa grunder bli frånkända pension. Det torde väl för öfrigt ligga uti sakens natur, att ingen vill väl själf sitt olycksfall och lemlästande; men väl är det tydligt, att industriarbetaren vet, att då han inträder uti ett hälsofarligt yrke, särskildt i maskinindustrien, kan han när som helst lemlästas. Och det har ofta inträffat, att dessa olycksfall, som äro att hänföra till verkliga yrkesfaror, rubricerats som själföfvållade.

Försäkringen skall ju vara för att försäkra arbetskraften och arbetskraften är ju skadad, då olycksfall inträffat. Och därför borde, synes det oss, allt tal om själföfvållad invaliditet ur förslaget utgå.

Vid bestämmandet af pensionernas och pensionsavgifternas storlek har komitéen föreslagit de försäkringspliktiges indelning i tre pensionsklasser, de två första bestående af manliga och den tredje af kvinliga kassamedlemmar, med gränsen mellan klasserna beroende på den af dem innehafvande inkomst pr kalendervecka.

Skola emellertid de försäkrade klassificeras, hvarför då icke lägga en uppgifven årsinkomst till grund och således få försäkringen att gälla alla intill 16 à 1800 kronors inkomst, med en delning på två klasser och gränsen mellan klasserna dragen vid 800 kronors inkomst. Det är väl t. ex. ej mer än rätt, att en kvinna, som har högre inkomst än 800 kronor, äfven må ha samma rätt och plikt som en manlig medlem, om det än låter sig tänkas, att flertalet kvinliga kassamedlemmar skulle komma att tillhöra andra klassen. I fråga om pensionsavgifternas erläggande måste den grundsatsen göras gällande, att de försäkringspliktige tvingas bidraga till försäkringen med en avgift, som ej må blifva allt för betungande för dem. Komitéen har utgått från den synpunkten, att allt arbete i industrier och näringar är något, som angår endast arbetsgifvare och arbetstagare, och att samhället eller staten ej har härmed att skaffa i annan mån, än att staten genom sin lagstiftning bestämmer bördans läggande på den ena eller andra medborgareklassen.

Att arbetsgifvarne skola, på sätt komitéen föreslagit, bidraga med lika stort belopp, som den försäkringspliktige, detta kommer endast att innebära, att hela bördan faller på de försäkringspliktige. Ty det håller ej streck, hvad komitéen räknat ut, att återvärkningarne af försäkringen komma att förnimmas i stegrade varupriser, utan fastmer kommer försäkringen att kännas efter i *sänkta* löner; det blir således väsentligen arbetareklassen, som får bära försäkringsbördan.

Då denna försäkringsfråga nu erhållit ett nytt och möjligen mera antagligt uppslag, har man haft grundade skäl vänta, det komitéen skulle

hafva betraktat denna fråga såsom en *hela* samhället vidkommande angelägenhet och att *alla* samhällsmedlemmar skulle befunnits skyldiga att, jämte de försäkringspliktiges afgifter, åtaga sig bevillning för att tillförsäkra hela arbetareklassen en invaliditetspension, som i möjligaste mån kan skydda för nöd och allt för stora umbäranden. Så har dock ej blifvit fallet.

Komitén synes anse frågan vara af mera privat natur för arbetare- och arbetsgifvareklassen. Staten lämnar uti en del fall hela lönen uti pension till statens tjänstemän och betjante; ingen torde förneka, att arbetarnes uppgift och värksamhet äro för samhället af lika stor betydelse som ämbetsmannens, men då arbetskraften sviker dem, då anser sig samhället ej skyldigt att träda emellan.

Storleken af den årliga pensionen skall, enligt komiténs förslag, rättas efter det antal veckoafgifter, som de försäkringspliktige erlagt, och har den försäkringspliktige ej erlagt minst 260 veckoafgifter, då han blir alderdomsinvalid, så erhålles ej någon pension.

Det kan dock lätt tänkas, att en stor del af den lösa befolkningen ej kunnat erlægga det stadgade minimiantalet afgifter och följaktligen blifva de utslutna, som i själfva verket bäst vore i behof af pension.

Men vidare: Om en industriarbetare, eller med en sådan jämförlig person, antages inträda i försäkringen vid 18 års ålder och kvarstår intill sitt 30:de år, och således i 12 år eller 624 veckor tillhört kassans första pensionsklass, och sedan själf under ett 20-tal år blir arbetsgifvare eller själf försörjare samt då träffas af olycksfall eller blir arbetsoförmögen, har han på grund af sitt 12 års medlemskap rätt till en årlig pension af 112 kronor. Har han därjämte gift sig med en tjänarinna, som varit försäkringspliktig i minst 260 veckor och således vid inträffande arbetsoförmåga erhåller 55 kronor eller efter 40 års medlemskap i kassan 90 kronor, så erhålla dessa makar årligen inalles 167 kronor i förra fallet och i senare fallet 202 kronor; för en jordbruksarbetarefamilj kan näppeligen pensionen uppgå i något fall till 200 kronor, medan den i de flesta fall stannar vid 118 kronor.

Kan det nu anses möjligt för två personer att utan anlitan af fattigvården draga sig fram härpå? Nej, det låter sig icke göra. Man kunde hafva skäl att fordra, det den lägsta pensionen åtminstone uppginge till medelkostnaden för full fattigförsörjning.

Låt oss jämföra fattigvårdssiffror med försäkringssiffror!

Enligt 1884 års komiténs beräkningar utgjorde för 1885 i rundt tal fullt försörjda fattighjon i riket 55,000 personer, med en medelkostnad af 90 kr. för en hvar.

Genom försäkringen åter komma afgifterna från dem, som i annat fall skulle ligga fattigvården till last, att med 4 millioner årligen minska fattigvårdskostnaden. Denna uppgick 1885 till 9 mill. kr. och 1890 till $10\frac{1}{2}$ mill. kr. Den befinner sig således i ständigt stigande och vid så oroväckande utsigter måste man slutligen taga itu med den kinkiga frågan. Det bör naturligtvis ligga öfverklassen om hjertat att få nedbringad en utgiftspost, som hotar att svälla ut så betydligt.

Sammanställer man nu de pensionsavgifter, som af de försäkringspliktige och arbetsgifvarne enligt förslaget skola erläggas, och hvilka beräknas utgöra under första året af försäkringens tillvaro kr. $9\frac{1}{2}$ millioner och efter 15 års förlopp $10\frac{3}{4}$ millioner, med hela fattigvårdskostnadssumman $10\frac{1}{3}$ mill., så måste man erkänna, att det är bra uträknadt för att i sinom tid få hela fattigvårdsbördan lagd på arbetareklassen själf. Så mycket mer som pensionen ej är mer än full fattigvård. Detta erkänner också komitén själf, men anser likvisst, att det är ett afsevärdt bidrag till en familjs underhåll.

I fråga om statens pensionering af de tjänstemän och betjante, som med afseende på lönevilkor äro jämförliga med dem, hvilka komiténs förslag egentligen afser, ställa sig siffrorna på följande sätt:

	Lön	Pension
Folkskolelärare och lärarinnor ..	700—1,000 kr.	450—600 kr.
Järnvägsbetjäning	600—1,000 »	500—900 »
Postbetjäning	600—1,200 »	500 »
Tullbetjäning	600—1,200 »	500—600 »
Kronojägare	500— 700 »	375—450 »
Vakten vid civila verk	800—1,400 »	500—900 »
Underofficerare	500—1,200 »	360—870 »

De finnas äfven, som hafva mindre pensionsförmåner, såsom lärare och lärarinnor vid småskolorna med numera bestämda belopp mellan 70 och 150 kr., men det är dock att märka, att i de flesta fall erlägges ej någon pensionsavgift för erhållande af dessa pensioner.

För pensioner till enkor inom ofvannämnda kategorier erläggas olika årsbidrag, vexlande mellan 14 och 50 kronor och erhålles i enkepension mellan 67 och 200 kronor årligen.

Jämför man de här omnämnda utgående lägsta pensionsbeloppen, som uppgå till 366 å 375 kronor, med det komitén föreslagit efter 52 års medlemskap, eller det högsta någon kan erhålla i första pensionsklassen kr. 320, så torde man utan öfverdrift kunna säga: att 300 kronors årlig pension vid full invaliditet, oafsedt tiden, är densamma, som motsvarar det mest trängande behovet för försäkringspliktige i första pensionsklassen vid erläggande af en veckoavgift af 20 öre eller pr år kronor 10: 40.

För andra pensionsklassen, hvilken skulle komma att omfatta en del af jordbruksarbetarne samt de mera lösa stadsarbetarne och kvinnorna, borde minsta pensionen fastställas till 150 kronor, med en försäkringsavgift af 10 öre i veckan eller med en årsavgift af kr. 5: 20. Därigenom skulle en arbetsoförmögen från första klassen samt en försäkringspliktig kvinna tillsammans erhålla 450 kr. årligen samt tvänne arbetsoförmögne, tillhörande andra klassen, tillsammans 300 kronor.

Då slutligen en stor del af den mera lösa befolkningen säkerligen ej kan erlægga ens den här omförmälda lilla pensionsavgiften, hade man väntat, att komitén i likhet med 1884 års komité föreslagit, det afgifterna för denna kategori af försäkringstagare likviderats af kommunerna.

På grund af de här ofvan motiverade anmärkningar mot komiténs förslag, får Träarbetareförbundets Stockholmsafdelningar samt Träarbetarekongressen hemställa om följande ändringar uti lagförslaget, på hvilka dessa hänsyfta:

Att såsom försäkringspliktige böra anses alla, som hafva en årsinkomst intill 1,800 kronor, häri måtte inräknas andel i vinst och naturaförmåner;

Att försäkringen bör omfatta alla från 18 års ålder;

Att försäkringen bör bereda pension vid varaktig oförmåga till arbete äfvensom åt försäkrade medlemmars minderåriga barn;

Att varaktig oförmåga till arbete anses vara för handen, då någon befinnes i följd af ålderdoms-, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte eller annan olyckshändelse, som ställer den försäkrade ur stånd, att genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter, vidare sig försörja eller fyllt 60 år;

Att de försäkrade indelas uti två klasser, hvilka omfatta: första klassen medlemmar, utan afseende på kön, hvilkas årsinkomst är från 800 kr. till 1,800 kr., andra klassen, manliga och kvinnliga medlemmar, som hafva en inkomst intill 800 kr. pr år;

Att för hvarje kalendervecka erlägges en så kallad pensionsavgift, inom första klassen 20 öre och i andra klassen 10 öre. För dem, som uti denna pensionsklass sin pensionsavgift ej förmår erlægga, eller äro utan fast anställning, eller arbetslösa, åligger det kommunerna att inbetala;

Att pensionens årliga belopp vid fullständig oförmåga till arbete måtte blifva i första klassen 300 kronor, i andra 150 kronor. Då försäkrad medlem affider, bör pensionen utgå med 30 kronor för år för hvart och ett af dennes minderåriga barn, intill dess det fyllt 15 år;

Att det måtte åligga arbetsgifvaren att, då aflöning utbetalas till arbetstagare, som enligt denna lag skall försäkras, anskaffa pensionsmärken och ombesörja, att de vardas till behörigt belopp i arbetstagarens pensionsbok infästade samt genom lämplig påteckning makulerade;

Att kostnaden för i denna lag stadgad försäkring bestrides dels genom de försäkrades pensionsafgifter och dels genom upptagande af en särskild försäkringsskatt, för bevillning af fast egendom samt af kapital eller arbete öfver 1,800 kronors årsinkomst; samt

Att i samband härmed själfdeklarationsprincipen måtte blifva lagstadgad, så att en hvar måtte blifva vid laga straff skyldig att uppgifva sin verkliga inkomst till beskattning.

Stockholm den 20 maj 1894.

För Träarbetareförbundets i Sverige Stockholmsafdelningar:

R. HANSEN,
Ordförande.

G. ALFR. PETTERSSON,
Sekreterare.

För Träarbetareförbundets i Sverige andra kongress:

K. A. KÄLLGREN,
Ordförande.

AUG. LORANG,
Sekreterare.

Utdrag ur protokollet öfver Kemisk-tekniska arbetarnes sammanträde den 2 Juni 1894.

§ 3.

Beslöts att instämma i det utlåtande, som i skrifvelse till Kommerskollegium inlemnats af Träarbetareförbundet, och som afser uttalande i *arbetareförsäkringsfrågan*. Dessutom beslöts att hos Kommerskollegium anhålla, att om möjligt är, nämde skrifvelse jemte detta protokollsutdrag måtte få åtfölja Kommerskollegiums sammandrag af utlåtanden i ofvannstående försäkringsfråga till Kongl. Maj:t.

Dessutom vill fackföreningen beklaga, att tiden för dessa utlåtandens inlemnande till Kommerskollegium icke allmänt varit känd.

Stockholm den 6 Juni 1894.

C. F. LÖFSTEDT,
Ordförande.

N. F. W. ANDERSSON,
Sekreterare.

Utdrag ur protokollet öfver Svenska Skoarbetareförbundets Stockholmsafdelnings sammanträde den 4 Juni 1894.

Å ofvannämnda sammanträde behandlades Nya Arbetareförsäkringskomiténs förslag till Pensionslag för de arbetande klasserna. Och beslöt afdelningen att instämma uti det uttalande, Träarbetareförbundets Stockholmsafdelning gjort öfver ofvannämnda förslag.

Stockholm den 10 Juni 1894.

Å Svenska Skoarbetareförbundets Stockholmsafdelnings vägnar:

J. A. HÖGLUND,
Ordförande.

P. J. CARLSSON,
Sekreterare.